

A 13. ábrán látható „A képzeleted megtévesztett engem” című alkotás (a kép forrása KONDOR: 1987. 127) lényegében a két figura elhelyezésében és ’kapcsolatában’ különbözik a *Megittam az életem felit...* illusztrációjától.

2.2. Angyal a város felett

Kondor Béla verseinek gyűjteménye, az *Angyal a város felett* 1987-ben jelent meg, ugyancsak GYÖRI JÁNOS gondozásában. A *Boldogságtöredék* és a *Jelet hagyni* verbális anyagán kívül egy új ciklust is tartalmaz, amely az *Írás a falon* címet viseli. Az első és a második kötet után ugyanis „még mindig maradt annyi kiadatlan anyag, hogy a kézirat-hagyatékban talált versekkel kiegészítve, a *Boldogságtöredék* terjedelmét megközelítő új ciklust lehessen belőle összeállítani” (GYÖRI: 1987. 270). A gyűjteményes kötet számos fekete-fehér és színes reprodukciót is tartalmaz, az így felépített kommunikátumok azonban a 2.1. alatt bemutatottakhoz viszonyítva nem hordoznak új(abb) tipológiai karaktereket.

3. Verbo-vizuális reprezentációk

A mintavétel tanulságait nagyjából így lehetne összegezni. A kiválasztott komplex kommunikátumok verbális és képi komponense között többnyire szorosabb, motiválhatóbb és mélyebb összefüggések mutathatók ki, mint az illusztrált irodalmi szövegek rokon altípusában általában. Az 1. fejezetben olyan vehikulumokat vettem vizsgálat alá, amelyeknek verbális összetevője Nagy László, vizuális reprezentációja pedig Kondor Béla műve.

Ez a Samu, ugyanaz a Samu (vö. 1.3.). De a versek alkotója is Kondor Béla. S „költő és festő: egy (...) Kondor működése – vallja Nagy László – kép- és költeményalkotásban valóban azonos ihletettségű, azonos erejű is” (NAGY: 1979a. 154). A magyar irodalomtörténet Kondorra vonatkozó fejezete (BÉLÁDI (szerk.): 1986. 857-860) mintha nem osztaná a költő-képzőművész véleményét. „Mintha a költő Kondor nem lett volna azonos századunk egyik legmélyebben intellektuális és lelki alkatánál fogva is nyugtalan, zaklatott életű, sok élményű, sok tapasztalatú, mélyre és magasra egyaránt látó, világismerő és világteremtő festőóriásával – írja GYÖRI JÁNOS –, vagy mintha a képíró és a versíró művész az egyik Babits-regény, a *Gólyakalifa* hőséne tudathasadásos, kettős életét élte volna” (GYÖRI: 1987. 271).

Az 1. fejezetben általam alkalmazott kategóriák (‘alárendelő’, ‘mellérendelő’ stb.) itt metaforikus potenciáljuk ellenére is csak részlegesen működnek. Mert a mediális összetevők koegzisztenciája olyan szerves, hogy adott esetben azt is nehéz eldönteni: mi az illusztrált, mi az illusztráló, például *Vallomás* (lásd az 1.2. alatt) vagy *Előszó* (lásd az 1.3. alatt). Az (ap)percipiálható interaktív relációik föllazít(hat)ják részleges autonómiájukat, kétszeres mediális kötöttségüket is, például *Szidalmazás* (lásd az 1.5. alatt). A verbális összetevőt természetesen ki lehet ’nyír’-ni az (össz)képből – munkamódszerként virtuálisan magam is így jártam el. (De a *Szidalmazás* esetében például erre sincs szükség, lásd a 8. ábrát.) Talán nem is verbális és vizuális összetevőből felépített kommunikátumok ezek. Hanem organikus totalitásukban ugyanegy relátumok ugyanegy, részint verbális, részint vizuális, vagy inkább verbo-vizuális vehikulumai.

Ez alól természetesen vannak kivételek. Vannak összetevők, amelyek inkább csak illusztrálnak, értelmeznek, magyaráznak, ellenpontosznak stb., például *Ámor* (lásd az 1.1. alatt) vagy *Emlék* (lásd az 1.6. alatt).

Az 1. alatt feltett kérdésekre az alpontokban kifejtett válaszok alapján az (1) / 'Kp + Vb' típusjelű komplex kommunikátumoknak két alcsoportja rajzolódik ki: (1) egy inkább ábrázoló-szemléltető (*Ámor*, *Madárijesztő* stb.) és (2) egy inkább szemantikai jellegű (*Előszó*, *Szidalmazás* stb.). Az alosztályokat a következőképpen jellemzem:

(1) / 'Kp + Vb' / (1). Az inkább szemléltető-ábrázoló alosztályba tartozik az (1) / 'Kp + Vb' típusjelű komplex kommunikátum, ha összetevői kölcsönösen értelmezik, szemléltetik, magyarázzák egymást (mint általában az illusztrált irodalmi szövegek esetén).

(1) / 'Kp + Vb' / (2). Az inkább átszemantizáló jellegű alosztályt metaforikusan a 'vizuális fonéma vs verbális vonal' csoportjának is nevezhetni. Ide tartozik az (1) / 'Kp + Vb' típusjelű komplex kommunikátum, ha összetevői olyan interpretációs erőteret indukálnak, amely újra meg újra átszemantizálja, átstrukturálja az összetevőket mint a befogadói modellépítkezés alkotóelemeit. Elválasztásuk érvényteleníti organikus totalitásukat.

S vannak a mintavételben olyan illusztrációk is, amelyek komoly interpretációs fejtorőkül is szolgálhatnának, például *Tél* (lásd a 2.1.1. alatt). Mi mégis, ezeket is megkíséreljük interpretálni. A (3) / 'Vb + Kp' típusjelű komplex kommunikátumokat talán a mintanagyság növelésével lehetne specifikálni.

Befejezésül a következőket szeretném megjegyezni. Vizsgálataim során a kiválasztott objektumok verbális és vizuális komponensét az elvonatkoztathatóság kettős kényszerében igyekeztem egymástól átmenetileg elválasztani, külön-külön megközelíteni. Az összetevőkhöz fűzött vázlatos kommentárjaim az (ap)perceptív ingajaratok felfüggesztésével végrehajtott interpretatív műveletek részeredményei, amelyeket aztán megpróbáltam egymásra vetíteni. Ha ezt a szándékomat nem sikerült megvalósítanom maradéktalanul, illetőleg formailag és tartalmilag egyaránt artikulálnom, az egyfelől a metodológia alkalmazásával, másfelől a vizsgált vehikulumok, legvégül a relátum természetével, komplexitásával, szövevényességével hozható összefüggésbe. De akár sikerült, akár nem, bizonyosnak látszik, hogy ha a befogadó képi összetevő nélkül veszi kézbe az 1. alatt vizsgált kommunikátumokat, tágabban az ilyen típusúakat, ahogyan például az *Angyal a város felett* című kötetben találhatók, interpretációs tevékenysége kevésbé lesz hatékony, értelmezései kevésbé lesznek, kevésbé lehetnek árnyaltak, gazdagok, motiváltak, egyszóval eredményesek.